

De tip van een continent

Vuurlander

Vuurland, Terra del Fuego, werd zo genoemd door Fernao de Magelhaes, de grote Portugese zeevaarder, toen hij in 1520 op de zuidelijke punt van Zuid-Amerika "vuren" zag branden: de vuren van een onbekende oerbevolking...

Vuurland is een eilandengroep, waarvan het grootste eiland anderhalve maal zo groot is als België, terwijl de totale oppervlakte van de andere, negen grotere en de talrijke kleinere eilandjes, 71 500 km² bedraagt, d.i. wat meer dan België en Nederland samen. Gescheiden van het Zuidamerikaanse continent door de Straat van Magelhaes werd de archipel in 1881 tussen Chili en Argentinië verdeeld: de westelijke helft behoort aan Chili toe; de oostelijke aan Argentinië.

Geografisch gezien zouden wij kunnen zeggen dat beide gedeeltes de voortzetting zijn van de Zuidamerikaanse landschappen. Aan de ene kant is het westelijk deel de uitloper van het Chileense geografische landschap, zoals dat

zich van op de hoogte van het eiland Chiloé begint af te tekenen: hier komt het naaldwoud op de voorgrond en kruipt omhoog tegen de gletsjers, die van de hoge Andes beginnen af te glijden en die wegens de grote vochtigheid niet gemakkelijk afsmelten en zich bijgevolg tot tegen de kust handhaven. Bij de top van de 4060 m hoge San Valentin, ter hoogte van het eiland Taitao, wordt een keten van gletsjers gevormd, die zich voortzet tot in het zuiden van Vuurland: de Monte Sarmiento (2408 m) heeft ook nog een gletsjer.

Aan de oostelijke kant zou men meer geneigd zijn te zeggen dat het plateau een voortzetting is van de Argentijnse Patagonische hoogvlakte. Maar ook hier treft men sporen aan van de ijstijden: morenenruggen en zwerfstenen duiden inderdaad op een vroegere glaciale periode.

In het uiterste zuiden wordt de grens van het eiland gevormd door Kaap Hoorn op 55°59' Z.B. In het noorden overgebracht zou deze grens dan lopen door het noorden van Schotland, de noordelijke punt van Denemarken, Göteborg in Zweden enz. Wij maken deze vergelijking om je een duidelijker

beeld te geven van de ligging van Vuurland, omdat men vaak geneigd is te zeggen, dat het klimaat er zeer guur is en dan denkt men aan de "nabijheid" van Antarctica (de uiterste uitloper van het antarctische Grahamland ligt inderdaad maar 1200 km van Kaap Hoorn verwijderd!). Het klimaat is er wel zeer guur, niet omdat de gemiddelde wintertemperatuur er 2° C bedraagt, maar omdat de zomers er zo koud zijn: gemiddeld slechts $\pm 10^{\circ}$ C. Daarbij regent het er veel en maken het gebrek aan zon en de voortdurende aanwezigheid van mist het leven er inderdaad onprettig. In de lagere bergstreken komen er wel bossen voor, maar het is vooral het drogere en vlakke oosten, dat landbouw en veeteelt toelaat. De voornaamste bedrijvigheid is de schapenteelt, die er door de enkele Europese kolonisten wordt beoefend. Daarnaast doen zij ook aan houtontginning. Gebrek aan hout in de Argentijnse pampa's dreef enkele mensen naar het zuiden; zij stichtten op Vuurland een nederzetting: Ushuaia is de meest zuidelijke stad van de wereld. In het Chileense deel is Porvenir de enige nederzetting van betekenis. Karakteristiek is, dat in deze stad een aantal Joegoslaven hun toevlucht zochten. Al met al bewonen 8000 mensen deze archipel, waarvan een 3000 tot de autochtone bevolking kunnen wor-

Navarino eiland

den gerekend. Deze oerbewolking die van Indiaanse oorsprong zou zijn, leeft nog zeer primitief, alhoewel de oostelijke bewoners, de zogenaamde Onas, tot een sterk en gezond ras behoren.

Zoals reeds gezegd ontdekte Magelhaes dit onherbergzame eiland in 1520. Hij was van Portugese adellijke afkomst en had reeds heel wat avonturen beleefd, vooral hij zich op de aardrijkskunde en de sterrekunde toelegde. In hem rijpte de droom ten zuiden van het vasteland een doorgang naar de Stille Oceaan te vinden. Aangezien hij in Portugal geen gehoor vond, begaf hij zich naar Spanje en bood zijn diensten aan Karel V aan. Op 1 augustus 1519 vertrok hij uit Sevilla en bereikte op 2 januari 1520 bij San Juan de la Cruz de kust van Zuid-Amerika, nadat hij met heel wat tegenslag en mouterij had dienen af te rekenen. Toch zeilde hij langs de kust zuidwaarts, maar toen hij in maart 1520 nog geen doorgang gevonden had, besloot de vlootraad in de Sint-Julianabaai te overwinteren. Maar in augustus voer hij weer verder met vier schepen, want één moest wegens stranding worden achtergelaten. Op 21 oktober 1520 bereikte hij eindelijk de zeestraat die later zijn naam kreeg. Aanvankelijk stond Magelhaes voor een groot probleem: afgezien van het feit dat zijn bemanning eens te meer aan het muiten ging, vroeg hij zich af of deze weg wel naar de Stille Oceaan leidde: de bocht zag er immers uit als de vele andere die hij reeds op zijn tocht had ontmoet. Toch gaf hij aan twee schepen, de San Antonio en de Concepcion, het bevel de Straat te verkennen, maar met de opdracht niet langer dan vijf dagen weg te blijven. Na twee dagen keerden ze terug: de hoop was groot dat dit lange kanaal naar de "Mar del Sur" leidde, want tot nog toe was geen enkele fjord zo diep het land ingedrongen als deze! Daaren-

boven had men vastgesteld, dat het water onveranderlijk zout bleef en ebbe en vloed eveneens werden opgemerkt. Magelhaes waagde het. Tartend staarden aan weerszijden rotsachtige klippen hem aan. Geen mens, geen dier te bespeuren. Maar 's nachts flickerden overal vuren, zodat de Spanjaarden het land aan hun linkerzijde "Terra del Fuego", d.i. Vuurland noemden. Magelhaes was zich niet bewust, dat hier het eerste contact werd gelegd met de oertijd.

Aanvankelijk scheen deze door-tocht hoopgevend; groene oevers en lage heuvels lachten hen vriendelijk toe, maar dan verschenen de hoge, steile wanden, de witkolkende zee en de naaldscherpe klippen, die vaak uit dichte nevels schrikwekkend opdoken. Maar Magelhaes hield zeshonderd km lang stand, zonder één schip te verliezen, al weigerde de San Antonio, onder leiding van de Portuges Gomez, verder te varen; hij keerde alleen naar Sevilla terug. De tocht door de Straat duurde van 1 tot 27 november. Als de "Cabo deseado", de "Wenskaap" aan de westelijke uitgang van de Straat achter de vloot verdween, betraden de admiraal en zijn mannen "El Pacifico", de vreedzame, de nieuwe zee, die zich zo aangenaam onderscheidt van het woedende geweld van de Atlantische Oceaan.

Magelhaes

De meest zuidelijke uitloper van Zuid-Amerika werd in 1520 door Magelhaes ontdekt. Hij noemde het land "Vuurland", al was hij zich niet bewust, dat het vuur op dit onherbergzame, kille eiland door mensen werd aangewakkerd. Zij leven er nog naast een paar duizend kolonisten, die er het vochtige klimaat ten spijt, een paar nederzettingen stichtten en er hun brood verdienen...

pinguin

